

نقش دانشگاه فنی و حرفه‌ای در توسعه آموزش‌های

مهارتی و اشتغال‌زایی

حامد فاضلی کبریا*

استادیار گروه مدیریت دانشگاه پیام نور البرز

مهناز نورمحمدی

کارشناس ارشد دانشگاه پیام نور البرز

گلناز نورمحمدی

کارشناس ارشد دانشگاه پیام نور البرز

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۶/۱۲/۰۶

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۹/۱۲

چکیده

با توجه به افزایش روزافزون اهمیت آموزش‌های مهارتی در عصر حاضر و همچنین افزایش ارتباط میان مهارت و کسب شغل، امروزه وزارت علوم با طرح این موضوع و تربیت نسل جدید با محوریت آموزش‌های مهارتی مأموریت جدیدی برای دانشگاه‌ها تبیین نموده است. از این رو دانشگاه‌هایی همچون دانشگاه فنی و حرفه‌ای رسالت توسعه آموزش‌های مهارتی را عهده‌دار شده‌اند و در برنامه بلندمدت خود منطبق با رسالت تعریف شده، به توسعه آموزش‌های مهارتی اقدام نمودند. در این تحقیق دلایل اهمیت آموزش‌های مهارتی و مسیر چگونگی رسیدن به این آموزش‌ها را بررسی کرده و با مطالعه کتابخانه‌ای و میدانی (توزیع پرسشنامه) در میان ساکنان داران علمی (اساتید و رؤسا) دانشگاه فنی و حرفه‌ای میزان مهارت محور بودن آموزش‌های دانشگاه و سهم این آموزش‌ها را در اشتغال‌زایی بررسی نموده‌ایم. با توزیع پرسشنامه بین حدود ۳۱۰ نفر نتیجه گرفته شد که دانشگاه فنی و حرفه‌ای از طریق به‌روزرسانی سرفصل‌های دروس خود منطبق بر نیازهای صنعت، افزایش دروس عملی، افزایش رشته‌های کارشناسی، افزایش تجربیات اساتید در ارائه مهارت‌ها، جذب همکاری کارخانجات و صنایع بزرگ، به‌روزرسانی آموزش الکترونیکی، آموزش مبتنی بر اشتغال‌زایی و آموزش مهارت کسب و کار، ایجاد رشته‌های جدید و به‌روز مورد نیاز صنعت جهت یافتن شغل در رسیدن به اهداف بلندمدت دانشگاه فنی و حرفه‌ای (تربیت نیروی تکنیسین مهارتی)، موفق خواهد بود.

واژه‌های کلیدی

آموزش‌های مهارتی، اشتغال‌زایی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای و فنی و حرفه‌ای.

۱. مقدمه

نظام علم و فناوری در سطح جهان از دیرباز و هماهنگ با تغییرات اجتماعی - اقتصادی کشورها در حال تغییر و تحول است. در دهه‌های اخیر با توجه به روند جهانی شدن اقتصاد، انتظارات جامعه بشری از این نظام افزایش یافته است. علاوه بر سطح ملی، افراد در سطح فردی نیز متوجه شده‌اند که باید مزیت رقابتی در مسیر شغلی را کسب نمایند. افرادی که مهارت خود را افزایش داده‌اند، از فرصت‌های شغلی مطلوب‌تری می‌توانند استفاده کنند. در این گذر، آموزش حلقه علم و فناوری است که از ایده شروع و به تولید ثروت ختم می‌گردد. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به‌عنوان بال‌های پرتوان آموزش‌های مهارتی با تعریفی نوین از نوآوری یعنی تبدیل ایده به محصول آغاز و با رویکرد بالنده آموزش‌های تولیدمحور، بازاریابی و فروش باعث توسعه اقتصادی می‌گردد. از صاحب‌نظران بزرگ مدیریت در هزاره سوم، چیترا دراکر معتقد است بیسوادان قرن بیست و یک آنانی نیستند که نمی‌توانند بنویسند یا نمی‌توانند بخوانند یا حتی دکترا ندارند، بلکه بیسوادان قرن بیست و یکم آنانی هستند که نمی‌توانند مهارت‌آموزی کنند [۷].

بی‌تردید یکی از اهداف نظام آموزشی، مهارت‌آموزی نیروی انسانی در راستای رشد و توسعه اقتصادی است. این مسأله توسط دانشگاه فنی و حرفه‌ای با قدمتی حدود نیم‌قرن فعالیت اثربخش محقق می‌شود و مهم‌ترین هدف دانشگاه تربیت نیروی انسانی ماهر و شاغل در حوزه‌های صنعت، خدمات و کشاورزی متناسب با اولویت‌های توسعه ملی و نیازهای بازار کار است. همچنین این دانشگاه در عرصه‌ی مهارتی یکی از دانشگاه‌های پیشرو کشور است.

۲. آموزش

مهم‌ترین رکن توسعه در ابعاد فردی، سازمانی و اجتماعی - که سازندگی و بهبود و تعالی انسان را به‌همراه دارد - آموزش است. آموزش تجربه‌ای مبتنی بر یادگیری است و در جهت ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در فرد. تا فرد را به انجام کار و بهبودبخشی توانایی‌ها، تغییر مهارت‌ها، دانش، نگرش و رفتار اجتماعی قادر سازد. بنابراین آموزش به مفهوم تغییر دانش، نگرش و تعامل با دیگران است. آموزش مستلزم استفاده از برنامه‌های پیش‌بینی شده‌ای است که شایستگی‌های موجود در افراد را تقویت و موجب کسب دانش، مهارت و توانایی‌های تازه در فرد می‌شود، به‌گونه‌ای که بهبود عملکرد شغلی را تسهیل می‌کند. آموزش روش انتقال علم و دانش و انطباق آن در شرایط ویژه با نیازهای جامعه است. آموزش از جمله رفتارهایی است که کلیه‌ی افراد بشر به‌طور دائم و به‌صورت مستقیم یا غیرمستقیم به آن مبادرت می‌ورزند. با توجه به مطالب بیان شده، آموزش فرایندی است مستمر که مقصد نهایی آن بالا بردن توانایی‌ها، لیاقت‌ها و اطلاعات افراد برای انجام وظایف محوله و رشد فردی می‌باشد [۸].

این امر گویای این است که همه افراد جامعه موظف به ارتقای سطح دانش خود هستند و از طرفی سازمان‌هایی هم موظف‌اند افراد را به سمت دانش روز سوق دهند. به همین دلیل امروزه آموزش از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. در مقایسه مشاغل فعلی با مشاغل نیم قرن پیش دریافت می‌شود که مشاغل از تنوع خاصی برخوردار است. این امر نقش پیشرفت‌های علمی را در تنوع مشاغل به وضوح نمایان می‌کند. امروزه برای امر آموزش

افراد به‌خصوص قشر جوان باید سازمان‌های مختلف بسیج شوند. به عبارتی نگاه گذشته‌محوری که آموزش را متعلق به دوران کودکی، نوجوانی و جوانی می‌دانست، منسوخ گردیده است. امروزه تنها با یادگیری پیوسته و پایدار می‌توان با دگرگونی‌ها و پیشرفت‌های جامعه جدید سازگار و همراه شد. آموزش، همواره به‌عنوان وسیله‌ای مطمئن در جهت بهبود کیفیت عملکرد و حل مشکلات مدیریت مدنظر قرار می‌گیرد و عدم وجود آن نیز یکی از مسائل اساسی و حاد هر سازمان را تشکیل می‌دهد؛ از این رو به‌منظور تجهیز نیروی انسانی سازمان و بهره‌گیری مؤثر این نیرو، آموزش از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین تدابیر به‌شمار می‌رود. آموزش وظیفه‌ای اساسی در سازمان و فرایندی مداوم و همیشگی است. آموزش را نباید امری موقت و اتمام‌پذیر تصور کرد. کارکنان در هر سطحی از سازمان، حتی در سطح نیروی انسانی جزء، نیازمند آموزش و کسب دانش و مهارت‌های جدید هستند تا بتوانند به سمت اهداف سازمان حرکت کنند [۱۹].

۲-۱. سهم آموزش در رشد اقتصادی

نظام آموزشی یکی از ضرورت‌ها و الزامات جهت رشد و توسعه اقتصادی، برای ایجاد مهارت‌های لازم سرمایه انسانی است که موجب افزایش توانایی‌های کسب دانش، مهارت و قدرت درک افراد و انجام مطلوب‌تر کار است. با توجه به این که پایه اصلی اقتصاد آموزش است و از طریق آموزش و مهارت می‌توان کسب درآمد کرد و چرخ اقتصاد را به گردش درآورد، کشورها سعی دارند بین مهارت‌آموزی و تقاضای بازار کار ارتباطی ایجاد کنند زیرا آموزش و افزایش دانایی و مهارت به‌منزله‌ی سرمایه‌هایی هستند که مانند هر سرمایه فیزیکی دیگری بازده اقتصادی دارند امروزه داشته‌های هر کشوری به سرمایه‌های طبیعی، فیزیکی، انسانی، اجتماعی و فرهنگی تقسیم می‌شود. در این میان، سرمایه انسانی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. رشد کمی و کیفی سرمایه انسانی، نیازمند آموزش‌های مناسب و روزآمد است. ضمن آن که لازم است جایگاه انسان آموزش‌دیده و رشد یافته در فرایندهای کلان کشور مشخص باشد و تحقق این موضوع، خود مبتنی بر یافتن فصل مشترک بخش آموزش و بازار است. درواقع، توسعه‌ی مهارت‌های نیروی انسانی، ظرفیت تولیدی نیروی کار را افزایش می‌دهد. اقتصاددانان بزرگ دریافته بودند که بازده آموزش به‌عنوان نوعی سرمایه‌گذاری در منابع انسانی می‌تواند با بازدهی سرمایه‌ی مادی مقایسه شود، ولی این اندیشه تا پیش از دهه‌ی ۱۹۶۰، یعنی زمانی که شولتز (۱۹۶۷) و دنیسون (۱۹۶۲) اثبات کردند که آموزش با انتقال دادن و بهبود بخشیدن مهارت‌ها و توان تولیدی کارگران، می‌تواند به‌طور مستقیم به رشد درآمد ملی کمک کند، منشاء تحقیق بسیار جدی قرار نگرفت [۳].

شولتز و دنیسون با استفاده از داده‌های مربوط به متوسط درآمد و طول مدت تحصیل نیروی کار در آمریکا و سایر کشورهای پیشرفته، سهم اقتصادی آموزش را سنجیده‌اند. این سنجش نشان داد که افزایش سطوح آموزش، بخش مهمی از رشد درآمد ملی را تبیین می‌کند.

بکر (۱۹۶۶) و مینسر (۱۹۶۲) بازدهی سرمایه‌گذاری در آموزش و مهارت آموزش را هم‌زمان از طریق تحلیل نسبت هزینه به سود مورد سنجش قرار دادند.

۲-۲. رسالت‌های آموزش در ایران

در کشور ما رسالت‌های آموزش با توجه به شرایط محیطی (داخلی و بین‌المللی) عمدتاً بر دوش دولت است و حمایت و کنترل اجتناب‌ناپذیر دولت را می‌طلبد. اهم رسالت‌های آموزش عبارت‌اند از: ارتقاء دانش و فرهنگ عمومی و پاسخگویی به تقاضای اجتماعی برای آموزش، این رسالت نیز منطبق بر اصل ۳۰ قانون اساسی (ارائه آموزش رایگان) بر عهده‌ی دولت است ولی در این زمینه مشارکت بخش غیردولتی، مشابه آنچه در سطح بین‌المللی متداول است، می‌تواند بسیار مؤثر باشد. دستیابی به توسعه و ارتقاء فناوری، گسترش مرزهای دانش و کسب موقعیت علمی مناسب کشور در سطح بین‌المللی، تجربیات اکثر کشورهای دارای نظام آموزش نشان می‌دهد، فعالیت‌های تحقیقاتی عمده و حیاتی برای توسعه اقتصادی و حفظ موقعیت علمی کشور، در دست آموزش دولت است. اهمیت راهبردی این موضوع در کشور در زمینه علم و دانش و ضرورت مبرم ارتقاء و حفظ منزلت علمی و سطح تکنولوژیک کشور در سطح بین‌المللی ایجاب می‌کند دولت توجه ویژه به ایفای این رسالت داشته باشد. بدیهی است این امر مانع و مغایر با فعالیت بخش غیردولتی در زمینه‌ی تحقیقات نیست ولی با این حال، سرمایه‌گذاری و کنترل دولت بر امر تحقیقات الزامی است. مشارکت مؤثر در فرایند توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی از طریق تسهیل کاربرد علم و فناوری؛ یافتن راه‌حل برای مسائل، بحران‌ها و معضلات اجتماعی و اقتصادی که امروزه تحت عنوان «الزام اجتماعی آموزش» مطرح است [۱۱].

۲-۳. معرفی آموزش فنی و حرفه‌ای

تحول در دنیای حاضر چنان پرشتاب است که در عرصه‌ی علم، دانش و فناوری هر روز شاهد تغییرات و تحولات سریعی هستیم به گونه‌ای که متأثر از این تغییرات، ماهیت مشاغل دستخوش تغییر گردیده و به تبع آن روند نوع تقاضا برای نیروی انسانی مورد نیاز جهت اشتغال در بخش‌های مختلف اقتصادی کشورها نیز تحت تأثیر قرار گرفته است. به علت ظهور و پیدایش شرایط نوین و در حال تغییر، بازار کار این کشورها نیز در مقاطع مختلف زمانی تقاضای متفاوت و متنوعی از نیروی انسانی ماهر درخواست می‌کنند. در این راستا، پاسخ‌گویی مناسب و منطقی به نیازهای متغیر بازار کار، بر عهده‌ی سازمان‌های آموزشی است که وظیفه‌ی آماده‌سازی افراد برای تطبیق و هم‌نوایی با شرایط جدید را بر عهده دارند. توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در شرایط کنونی برای اقتصاد ایران و به‌ویژه شتاب‌دهی فرایند تولید امری حیاتی است، زیرا سرمایه‌گذاری زیربنایی و افزایش ابزار و تجهیزات بدون سرمایه‌انسانی بی‌استفاده مانده و یا به نحو اقتصادی و کارآمد مورد بهره‌برداری قرار نمی‌گیرد. در بین انواع آموزش‌ها، آموزش‌هایی به‌عنوان موتور محرکه جوامع عمل می‌کنند که در خدمت توسعه‌ی اقتصادی - اجتماعی قرار گیرند؛ بنابراین آموزش‌های فنی و حرفه‌ای که به‌طور رسمی و غیررسمی در زمینه‌های مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات برای ایجاد فرصت شغلی، ارتقا و توسعه‌ی مهارت و تخصص، افزایش کارایی و بهره‌وری نیروی انسانی انجام می‌شود. از سازمان‌های آموزشی سطح آکادمیک که در این زمینه نقش محوری ایفا می‌کند، می‌توان به دانشگاه فنی و حرفه‌ای اشاره کرد، که تمامی تلاش خود را جهت پاسخ‌گویی به نیازهای علوم جدید از طریق تربیت تکنیسین ماهر و نیمه‌ماهر متمرکز کرده است. این دانشگاه

پلی است میان توانایی‌های اندیشه‌ای و مهارت‌های ابزاری نیروهای توانمند که براساس الگویی کیفی توصیف شده است. در اوایل، نظام‌های فنی و حرفه‌ای اغلب به‌منظور تربیت نیروی کار مورد نیاز مؤسسات اقتصادی و یا آموزش مهارت‌های سطح پایین شغلی پایه‌گذاری شده بودند. نقشی که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز و در عرصه‌ی تحولات سریع در صحنه‌ی علوم و فناوری به‌ظهور رسانیده است، موجب توجه بیش از پیش کشورهای جهان به موضوع آموزش‌های فنی و حرفه‌ای می‌باشد اما در حال حاضر با حضور نیروهای قدرتمند اقتصادی به‌دلیل سیاست‌های جهانی شدن بازار و رشد و توسعه‌ی سریع سیستم‌های اطلاع‌رسانی، تأکید زیادی بر توسعه‌ی کیفی و انعطاف‌پذیر بودن نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای شده است. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هم مهارت‌های خاص مورد نیاز صنعت و هم مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازد. این نوع آموزش‌ها همچنین امکان به روز شدن و تکمیل مهارت را برای شاغلینی که به‌دلیل تغییرات تکنولوژی دچار کاهش کارایی شده‌اند فراهم می‌کند. بنابراین به این نوع آموزش‌ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری نگاه می‌شود.

آموزش فنی و حرفه‌ای راهی است برای رفع نیازهای صنعت در حال رشد و شناسایی شکاف مهارت‌ها که هم‌زمان با ظهور فرهنگ آموزش بازارمحور در سطح جهان، آزادی و بودجه بیشتری به این بخش داده و کارفرمایان را تشویق می‌کند تا در طرح برنامه درسی مشارکت داشته باشند. به این ترتیب، امید است نیروی کار آینده برای حمایت از رشد صنعتی و اقتصادی، انعطاف‌پذیرتر، پربارتر و رقابتی‌تر، عمل کند. هدف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ارائه تکنیسین‌های حرفه‌ای به بازار کار و اساس آموزش فنی و حرفه‌ای نیز ترکیبی از آموزش رسمی و تجربه در محل کار است [۱۷].

۳. فنی و حرفه‌ای و اهمیت و ضرورت آن در ایران

تأمل در فرایند و وضعیت رشد و گسترش دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران، خصوصاً بعد از انقلاب اسلامی ایران (۱۳۵۷)، حاکی از اهمیت و ضرورت آن برای نظام اقتصادی و اجتماعی ایران است. ضرورت و اهمیت این دوره‌ها را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

ضرورت دستیابی به استقلال و خودکفایی در اقتصاد کشور، به‌عنوان یکی از شعارها و اهداف انقلاب اسلامی ایران، مستلزم تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص و مهارتی بود. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با افزایش توان کاری افراد باعث کاهش فاصله‌ی طبقاتی و قشرهای اجتماعی می‌شود. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای موجب پیوند کار مهارتی یدی و فکری و گسترش توأم آن‌ها می‌شود و مهم‌تر از همه، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و دیگر آموزش‌های مهارتی با افزایش سطح مهارت و دانش افراد، موجب توسعه و اشتغال پایدار می‌شود.

با توجه به اهمیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، یکی از هدف‌های اصلی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای تربیت نیروهایی است که بتوانند از مهارت‌های کسب شده در جریان آموزش به‌طور موفقیت‌آمیزی در محیط کار بهره‌برداری کنند و با کارایی زیاد به انجام امور بپردازند.

به‌عبارت دیگر، افزایش کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای موجب بالا رفتن کارایی و کارآفرینی نیروی انسانی برای کمک به رشد اقتصادی و اشتغال در جهت بهبود کیفیت زندگی مردم می‌گردد. این هدف در مرحله اول

مستلزم شناخت نیازهای در حال تغییر بازارکار (نیازسنجی) و کارایی و انعطاف‌پذیری نظام آموزشی است. از این رو از جمله موانع عمده در اجرای نظام جدید آموزشی و تحقق اهداف آن، نبود زمینه‌ها و شرایط لازم برای تحقق این ویژگی‌هاست [۲۰].

۳-۱. رابطه میان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و ایجاد اشتغال در بازار کار

یکی از ویژگی‌های مهم هر نظام اقتصادی درهم‌تنیدگی ساختارهای آموزش و اشتغال است. باید بپذیریم آموزش برای ایجاد مهارت‌های مورد نیاز یکی از مؤثرترین راه‌هایی است که می‌تواند جامعه را در دستیابی به توسعه اقتصادی و رشد و پایداری یاری نماید.

به‌عبارتی ارتباط هماهنگ کار و آموزش در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و اجتماعی هم‌زمان با یکدیگر مورد نظر بوده است. درواقع هر آموزشی باید بازدهی یا توجیه اقتصادی داشته باشد و عالی‌ترین نوع آن، ایجاد اشتغال متناسب با فراگیر است. بروز پدیده جهانی شدن در روند اقتصاد، افزایش رقابت‌های بین‌المللی و تحولات ناشی از توسعه و پراکندگی‌های جغرافیایی در بازار کار ضرورت نیاز به استراتژی سیستم آموزش را افزایش می‌بخشد. اکثر کشورهای جهان تلاش‌های تازه‌ای را برای تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای شروع کرده‌اند. انگیزه این تلاش‌ها، فائق آمدن بر مشکلات بیکاری جوانان، ارتقای مهارت‌های شغلی و تأمین نیازهای اقتصادی است و این باور وجود دارد که کسب مهارت موجب ارتقای بهره‌وری و قابلیت رقابت در اقتصاد جهانی می‌شود. اما نکته حائز اهمیت آن است که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای همیشه بایستی از بازار جلوتر باشد تا کاربردی عمل کند. اگر بخواهیم آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کاربرد داشته باشد بایستی با وسایل و ملزومات مورد استفاده در زندگی هم‌خوانی داشته باشد. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بایستی به‌گونه‌ای باشد که فرد فراگیر پس از گذراندن دوره‌های آموزشی خود سریعاً جذب بازار شده و منبع درآمدی برای خود دست و پا کند [۱۵].

۳-۲. نظام فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی

در فرایند آموزش رشد سریع تحولات علمی و تکنولوژیک، آموزش‌های مهارتی را به ابزاری بسیار مهم تبدیل کرده که در مردمی کردن توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی سهیم است. این آموزش‌ها به افراد اجازه می‌دهد تا خویش را به‌عنوان عضو مفیدی از جامعه پرورش دهند و هم‌زمان با این امر، پیش‌نیاز اساسی برای ادامه تحصیل را فراهم می‌کند.

در ایران مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان مؤسساتی که قدمت زیاد دارند، در مهارت‌سازی و اشاعه مهارت‌های فنی مورد نیاز بازار کار اهمیت زیادی دارند. وظیفه این مؤسسات تربیت نیروی کار متخصص و ماهر و متناسب با نیاز بخش‌های مختلف تولیدی و خدماتی کشور است. لذا لزوم بازبینی و تجدیدنظر در برنامه‌های آموزشی، مراکز آموزشی خصوصاً مراکز فنی و حرفه‌ای همگام با پیشرفت تکنولوژی ضروری می‌باشد و دولت باید در جهت ارتقا سطح کیفی آموزش این مراکز سرمایه‌گذاری کند، زیرا آموزش‌های فنی و حرفه‌ای می‌تواند به‌طور مستقیم بر توسعه کشور تأثیر بگذارند، به این دلیل که آموزش‌ها در این مؤسسات باید دارای انعطاف‌پذیری باشند تا بتوانند به سرعت با تحولات جهان و صنعت همگام شوند.

۴. آموزش‌های مهارتی

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تلفیقی است از علم، فن و هنر و نقش بسیار مهمی در تأمین نیروی انسانی کارآمد ایفا نموده و مضمونی توسعه‌ای دارد.

هدف از این آموزش‌ها، افزایش توانایی‌های دانش، مهارت و قدرت درک افراد و انجام مطلوب‌تر کار در محدوده وظایف شغلی است. از آن جا که موضوع بیکاری یکی از مهم‌ترین مسائل و مشکلات جهان است و در کشورهای در حال توسعه با توجه به عدم توازن ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی سهم بیشتری در توسعه دارد و با توجه به این که یکی از دلایل بیکاری در کشور فقدان مهارت‌های مورد نیاز بازار کار از سوی جویندگان کار می‌باشد، دانشگاه فنی و حرفه‌ای با ارائه آموزش‌های مهارتی می‌تواند نقش به‌سزایی در کاهش میزان بیکاری ایفا کند. زیرا آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سبب انعطاف‌پذیری نشأت گرفته از خصیصه‌های بازار کار و اوضاع اقتصادی کشور و به دلیل آموزش و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای توانایی در احراز مشاغل، نقش به‌سزایی در اشتغال دارد. این آموزش‌ها هم مهارت‌های خاص مورد نیاز صنعت و هم مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازند و همچنین برای شاغلینی که به دلیل تغییرات تکنولوژی دچار کاهش کارایی می‌شوند امکان بهره‌ر شدن و تکمیل مهارت را فراهم می‌کند. از این رو به این نوع آموزش‌ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری بالاخص بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی می‌باشد، نگریده شده است.

درواقع خصیصه این نوع آموزش‌ها، نوعی پرورش کارآفرین است، به این معنی که افراد پس از کسب مهارت و تخصص دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصت‌های شغلی مناسبی را به‌دست آورند یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند.

آموزش از نقش و تأثیرگذاری اقتصادی - اجتماعی مهمی برخوردار است زیرا که معرف نوع مهمی از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی است و با فراهم‌سازی زمینه‌های ارتقای دانش، نگرش‌ها و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار و اشتغال در زمینه‌های مختلف به توسعه اقتصادی کمک می‌کند.

از این رو مهارت‌محور بودن آموزش‌های فنی و حرفه‌ای که فرایند یادگیری فراگیران را از طریق محیط‌های کار، برای آن مراکز و در درون آن‌ها طراحی و اجرا می‌نماید و محتوای آموزش‌ها را با تغییرات و پیشرفت‌های حوزه تکنولوژی و به‌تبع آن در کارکرد نهادهای اقتصادی جامعه هماهنگ می‌سازد، سبب شده است که این آموزش‌ها به‌عنوان یکی از عناصر کلیدی جهت تحقق پیشرفت‌های اقتصادی محسوب شود و از جمله عوامل مؤثر در موفقیت کشورهای توسعه یافته تلقی گردد. چرا که آموزش نظری همگام با کار عملی موجب تربیت نیروی انسانی خلاق و فعال می‌شود و همچنین این نیروها با نفوذ در جامعه سبب به‌کارگیری بخش عظیمی از نیروهای غیرخلاق می‌گردد [۷].

۴-۱. ضرورت توجه به آموزش‌های مهارتی

اگر آموزش مهارتی نادیده گرفته شود، درواقع باعث می‌گردد آموزش به‌طور غیرمستقیم به آموزش اشتغال کاذب و درآمدهای سهل‌الوصول و ناپایدار سوق داده شود و به‌تدریج آسیب جدی به کشور وارد می‌سازد. به همین علت

یکی از اولویت‌های مهم در سرمایه‌گذاری‌های آموزشی در تمامی جوامع صنعتی، توسعه و گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است و این مهم از سوی نهادهای ذی‌ربط بین‌المللی نظیر یونسکو، یونیواک و بانک جهانی به منزله یک استراتژی مهم به کشورهای در حال توسعه توصیه می‌شود.

از سوی دیگر، عدم سرمایه‌گذاری کافی در آموزش‌های مهارتی به معنی غفلت و فناوی سرمایه‌های انسانی تلقی می‌شود. در شرایط کنونی یکی از مهم‌ترین راه‌های اشتغال‌زایی اصولی و حل معضل بیکاری توجه به آموزش‌های صحیح فنی و حرفه‌ای می‌باشد.

غیر از بعد اقتصادی، نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در تغییرات اجتماعی و فرهنگی خصوصاً در رشد و بهبود فرهنگ کار حائز اهمیت است. اصولاً برنامه این نوع آموزش و ساختار عملیات اجرایی آن به‌عنوان کارگزار اصلاحات فعالیت‌های شغلی و بهبود مهارت‌ها در کار، می‌تواند در این راستا نقش اساسی را ایفا نماید و مسوولین ذیربط می‌توانند با رفع محدودیت‌ها و برنامه‌ریزی صحیح از آموزش‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عامل برای تربیت افراد کارآفرین، کارآمد و دارای فرهنگ غنی از اخلاق و وجدان کاری استفاده شایسته به‌عمل آورند [همان].

۵. آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی

رویکردی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای است که بر شایستگی‌های حرفه‌ای تمرکز دارد. در جدول زیر ماهیت و چیستی آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی تبیین و از غیر آن متمایز شده است [۱].

جدول ۱. ماهیت و چیستی آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی

ماهیت و چیستی آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی چیست؟	ماهیت و چیستی آموزش و تربیت مبتنی بر شایستگی چه چیز است؟
تنها بر پیامدها تأکید داشته باشد	مدل‌های آموزشی و مهارت‌آموزی، هم بر ورودی و هم بر پیامدها تأکید دارد
فرایند آموزشی خارج از شغل (off-the-job) است	متمرکز بر محیط کار است
فرایند آموزشی مبتنی بر مرکز آموزشی است	مشتری‌محور (دانش‌آموزان و صنعت) است
فرایند آموزشی که از دانش در مقابل عمل چشم‌پوشی می‌کند.	بر عملکرد متمرکز دارد (هم واقعی و هم شبیه‌سازی شده)
مبتنی بر یک مدل پله‌ای ثابت به‌وسیله ارائه درس‌ها است	در طراحی (تلفیق) و مخصوصاً در روش ارائه انعطاف‌پذیر است
تنها بر کارها و پیامدها متمرکز است (تقلیل‌گرانه)	کل‌نگر و متمرکز بر کل وظایف از قبیل نگرش، دانش و مهارت‌های عملی است

۶. آموزش، مهارت و اشتغال

ظهور پدیده بیکاری تحصیل کرده‌ها در اکثر کشورهای در حال توسعه، گسترش کمی و وسیع نظام آموزشی را زیر سؤال می‌برد. به‌طوری که مشکل بتوان، آن را چه از نظر اقتصادی و چه اجتماعی برحسب تخصیص بهینه منابع توجیه کرد. با افزایش دانش‌آموختگان دانشگاهی، آن‌ها مجبورند مشاغلی را بپذیرند که سطوح تحصیلی پایین‌تری را

طلب می‌کنند. به این ترتیب مدرک، شرط به‌دست آوردن شغل می‌شود، نه مهارت و آموزشی که فرد کسب کرده است. در همین زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سبب انعطاف‌پذیری نشأت گرفته از خصیصه‌های بازار کار و اوضاع اقتصادی - اجتماعی حاکم بر کشور و نیز به دلیل آموزش و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای توانایی در احراز مشاغل، نقش به‌سزایی در اشتغال دارد. بسیاری از افراد، فاقد مهارت‌های مورد نیاز بازار کار هستند. تحصیلات زمانی منجر به افزایش کارایی افراد می‌شود که ضمن توجه به مباحث نظری، جنبه‌های کاربردی آموزش نیز مراعات گردد. رعایت این جنبه، زمانی تحقق می‌یابد که بین سطوح مختلف تحصیلی هماهنگی و تناسب لازم وجود داشته باشد. عدم این هماهنگی باعث می‌شود دانش‌آموختگان به دلیل فقدان مهارت کارایی مناسبی در محیط کار نداشته باشند.

بین بازار کار و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای پیوند آشکار و پیچیده‌ای وجود دارد. تغییرات حادث در بازار کار یکی از مهم‌ترین عواملی است که بر پویایی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد.

درواقع عوامل مؤثر بر سیاست‌گذاری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای عبارتند از:

الف. رفع نیازهای مهارتی در یک محیط رقابتی؛

ب. کاهش سطوح بیکاری.

این دو عامل به‌شدت با تغییرات بازار کار در ارتباط هستند. به‌عبارت دیگر نظام آموزش فنی و حرفه‌ای به‌شدت تحت تأثیر ساختار و رفتار بازار کار است. بازار کار در کشورهای مختلف اشکال متفاوتی دارد و در کشورهای در حال توسعه از پیچیدگی خاصی برخوردار است. بازار کار غیررسمی از ویژگی‌های اقتصادی این کشورها می‌باشد. بنابراین نوع برخورد کشورها با مهارت‌آموزی و اشتغال متفاوت است به‌عنوان مثال در آلمان شاهد نوعی شراکت اجتماعی بین دولت و صنعت در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هستیم. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این کشور شدیداً از جریان آموزش عمومی رسمی است. در آلمان بازار کار به‌شدت تنظیم شده است. کارگران آلمانی انگیزه زیادی برای شرکت در دوره‌های کارآموزی دارند. اغلب گفته می‌شود که نیروی کار آلمان بالاترین سطح مهارت را در بین تمام کشورهای جهان دارا می‌باشد. در استرالیا آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را یادگیری مبتنی بر شایستگی می‌دانند که درصد به‌دست آوردن نتیجه و پیامد است. همین وضعیت در انگلستان با پیچیدگی بیشتری وجود دارد. در ژاپن، فرانسه و مکزیک این نوع آموزش کاملاً غیررسمی است، در حالی که در آلمان کاملاً رسمی است و در امریکا حالت بینابین دارد. زیرا در این کشور جمعیت کارگری به کرات در دوره‌های آموزشی و کارآموزی شرکت داده می‌شود. در انگلستان تعلیمات حرفه‌ای از حمایت‌های خوبی برخوردار نمی‌باشد و اساساً عملکرد انگلستان در مقایسه با سایر کشورها ضعیف است.

در فرانسه دولت در این زمینه نقش اصلی را بازی می‌کند. به‌عبارتی دیگر در فرانسه تمرکزگرایی شدیدی حاکم است و بین آموزش فنی و حرفه‌ای و آموزش رسمی ارتباط نزدیکی وجود دارد. به‌همین دلیل ساختار بازار کار فرانسه به‌گونه‌ای است که سبب افزایش بیکاری و تورم مدرک در این کشور شده است و تاکنون نیز نتوانسته

بهره‌وری بالایی از نیروی کار به دست آورد. در کشورهای دانمارک، سوئیس، اتریش و آلمان که دارای سیستم کارآموزی قوی هستند، آموزش فنی و حرفه‌ای اساساً متعلق به بازار و اتحادیه‌ها می‌باشد. در ژاپن مهارت‌آموزی مبتنی بر استانداردهای آموزش و پرورش عمومی و سرمایه‌گذاری زیاد در آموزش مبتنی بر کارخانه می‌باشد.

۷. آموزش عالی فنی و حرفه‌ای در ایران

در ایران، دانشگاه فنی و حرفه‌ای یکی از مراکز آموزش عالی تحت نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است که وظیفه مدیریت دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای سراسر کشور را به عهده دارد.

این دانشگاه به‌عنوان تنها متولی آموزش عالی فنی و حرفه‌ای در کشور، از سال ۱۳۹۰ با مجوز رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری کار خود را آغاز نموده است. دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای به‌عنوان واحدهای زیرمجموعه این دانشگاه، سابقه‌ای بیش از چهل سال فعالیت آموزشی داشته و از اولین مراکز آموزش عالی کشور هستند که در تداوم مسیر تحصیلی دوره متوسطه فنی و حرفه‌ای (هنرستان‌های فنی، کشاورزی، حرفه‌ای و تربیت بدنی) فعالیت داشته‌اند اما تأسیس این دانشگاه و تفکیک آن از وزارت آموزش و پرورش، به سال ۱۳۹۰ برمی‌گردد.

این دانشگاه به‌صورت تفکیک جنسیتی اقدام به آموزش دانشجو می‌کند. این مراکز در قالب ۱۷۱ دانشکده و آموزشکده فنی و حرفه‌ای در استان‌های مختلف کشور پراکنده‌اند.

عمده فعالیت آموزشی این دانشگاه در حال حاضر در سطح کاردانی است و هدف، تربیت کاردان (تکنیسین) است. البته در تعدادی از مراکز این دانشگاه، دوره‌های کارشناسی ناپیوسته و پیوسته نیز فعال هستند. سطح کاردانی پیوسته با ۹۷ رشته و کارشناسی ناپیوسته با ۷۴ رشته، کارشناسی پیوسته ۶ رشته و با بیش از ۲۰۰ هزار دانشجو بزرگترین دانشگاه ایران است.

ترکیب گروه‌های آموزشی این دانشگاه چنین است: فنی و مهندسی حدود ۶۰ درصد، کشاورزی و دامپزشکی حدود ۲۰ درصد، علوم انسانی حدود ۱۱ درصد و هنر حدود ۹ درصد.

از آن‌جا که ۷۰ درصد از آموزش‌های این دانشگاه کارگاهی و ۳۰ درصد دیگر نظری می‌باشد (آموزش‌های عملی در تعداد ۱۳۰۰ کارگاه و آزمایشگاه انجام می‌گیرد)، از این رو دانش‌آموختگان علاوه بر داشتن توانایی علمی، از مهارت‌های عملی و کاربردی لازم نیز برخوردارند و اکثراً در زمینه‌های مربوط به رشته تحصیلی خود جذب بازار کار می‌شوند.

مدارک تحصیلی دانش‌آموختگان این دانشگاه مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده و برای ادامه تحصیل در داخل و خارج از کشور معتبر می‌باشد. طول دوره تحصیل در هر یک از مقاطع (کاردانی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته) ۲ سال است و دانشجویان تابع مقررات آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری هستند.

۸. پیشینه تحقیق

به برخی از تحقیقات (داخلی و خارجی) مرتبط با این پژوهش، در ذیل اشاره می‌شود:

۸-۱. پژوهش‌های داخلی و خارجی

- ۱- رضا جعفری‌هرندی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی میزان کارایی بیرونی دانشگاه فنی و حرفه‌ای طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰» دریافت که کارایی بیرونی نشان‌دهنده‌ی کفایت نسبی نظام آموزشی با تأکید ویژه بر سلامت برونداها و نتایج نظام آموزشی در سطوح مختلف آموزشی می‌باشد. بنابراین به میزان مطلوبیت و کفایت یا به عبارتی میزان پاسخگویی فارغ‌التحصیلان دانشکده‌ها و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای در سطح جامع به نیازهای خود، جامعه و بازار کار (ابعاد فردی، اجتماعی و اقتصادی) در این تحقیق تاحدودی اشاره شده است.
- ۲- ابراهیم صالحی‌عمران (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی زمینه‌ها و عوامل مؤثر بر ادامه تحصیل در دانشگاه‌های فنی و حرفه‌ای» دریافت که بیشترین درصد انگیزه جذب مربوط به جذب سریع به بازار کار ۵۱/۹٪ می‌باشد و به همین صورت علت بعدی انتخاب دانشکده‌های فنی و حرفه‌ای برای تحصیل ۵۰/۶٪ مربوط به عامل خوداشتغالی فارغ‌التحصیلان می‌باشد.
- ۳- رضا مهدی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «جایگاه مهارت‌آموزی در دانشگاه‌های نسل سوم» دریافت که با توجه به ضعف آموزش عالی ایران در کارآفرینی و ضعف مهارت در جامعه دانشگاهی، دانشگاه‌های ایران در مسیر تبدیل به دانشگاه کارآفرین و مهارت‌آموزی جامعه دانشجویان، دانش‌آموزان، اعضا هیأت علمی، مدیران و کارکنان تمرکز ویژه داشته باشند.
- ۴- وثوقی و جوکار (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان «نقش آموزش سازمانی و توانمندسازی نیروی انسانی در افزایش بهره‌وری و تولید ملی» دریافتند که مهم‌ترین رکن هر نظامی را نیروی انسانی تشکیل می‌دهد که می‌تواند کشور را به سوی اهداف توسعه هدایت کند. استفاده صحیح از نیروی انسانی به مثابه ارزشمندترین و بزرگترین ثروت هر جامعه به صورت مسئله‌ای حائز اهمیت مورد توجه دولت‌ها بوده است. به عبارت دیگر می‌توان گفت انسان هم هدف توسعه و هم عامل آن محسوب می‌شود و تحقق اهداف توسعه تاحد قابل توجهی به نحوه‌ی اداره و مدیریت این ثروت و منبع حیاتی بستگی دارد. آموزش سازمانی یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین تدابیر و عوامل مدیریت برای بهبود امور يك سازمان می‌باشد.
- ۵- محمدحسینی (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان «نقش آموزش و پرورش در توسعه‌ی اقتصادی» دریافت که آموزش در جایگاه يك پدیده‌ی اجتماعی از گذشته تا حال به‌عنوان عنصری اثرگذار در فرایند تحقق اهداف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی نقش مؤثری را ایفا می‌کند. یکی از اهداف رسمی آموزش، آمادگی برای زندگی آینده از راه یادگیری مؤثر و مفید است.
- ۶- مهرگان و همکاران (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر آموزش علم و فناوری بر رشد اقتصادی در ایران» از الگوی رشد درون‌زای لوکاس استفاده کرده‌اند و تأثیر متغیر آموزش نیروی انسانی بر رشد اقتصادی در ایران مورد بررسی قرار گرفته است. این مدل، با استفاده از داده‌های سال‌های ۱۳۳۸ تا ۱۳۸۶ و روش هم‌جمعی پنج مرحله‌ای یوهانسن و الگوی تصحیح خطای برداری برآورد شده است. نتایج حاصل از این مطالعه مؤید این است که رابطه‌ی میان انباشت سرمایه‌ی انسانی و سرمایه‌های فیزیکی در بلندمدت بر رشد اقتصادی ایران مثبت و معنی‌دار است. همچنین انباشت سرمایه‌ی انسانی در بلندمدت بیشترین تأثیر را بر رشد اقتصادی ایران می‌گذارد.

۷- کروگر و لیندال (۲۰۱۱) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیر آموزش بر رشد اقتصاد» تأکید می‌کنند که اثر مثبت سطوح اولیه آموزش بر رشد، پدیده‌ای است که به کشورهای با بهره‌وری پایین محدود می‌شود. بنابراین، علیرغم تأیید تأثیر مثبت آموزش بر رشد اقتصادی، مطالعات تجربی دیگری نیز وجود دارند که چندان با مباحث نظری همسو نیستند و از بی‌معنا بودن اثر آموزش و در برخی موارد منفی بودن آن بر رشد اقتصادی حکایت دارند. در پاسخ به این ناهمسویی، مطالعات زیادی انجام شده است. برخی از آن‌ها در نظر نگرفتن کیفیت سرمایه انسانی را منشأ این اختلاف دانسته و برخی دیگر بیان کرده‌اند که نادیده گرفتن چگونگی توزیع تحصیلات نیروی کار موجب منفی شدن اثر سرمایه انسانی بر رشد اقتصادی میان کشورهای مختلف شده است.

۸- ابراهیم روایده (۲۰۱۰) پژوهشی با عنوان «رابطه‌ی بین آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و اشتغال در کشورهای کمتر توسعه یافته» (اردن، عمان) انجام داده‌اند و نتیجه گرفته‌اند که از طریق تعداد دانشگاه‌ها و افزایش آن‌ها در چندین دهه گذشته - که منجر به افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان گردیده - نرخ بیکاری هنوز هم بالاست که به بیش از ۱۴ درصد نیز رسیده است. (رقم رسمی ۱۹۹۹). نتایج تحقیق نشان داده که اکثر فارغ‌التحصیلان دانشگاهی که وارد بازار کار می‌شوند، مهارت‌های ضروری را برای ورود به بازار کار و مشارکت فعال و مؤثر طی نکرده و در نتیجه به افراد بیکار می‌پیوندند.

۸-۲. چارچوب نظری

چارچوب نظری از مراحل تعیین‌کننده روش تحقیق است که بر مبنای نظریات خاص موجود در هر رشته‌ای، باید به اثبات قواعد منطقی و همبستگی بین پدیده‌های مورد مطالعه در آن تحقیق بپردازد [۶]. مهارت‌آموزی از نیازهای اصلی و اساسی توسعه جامعه است. مهارت‌محوری باید به‌عنوان یک راهبرد مدنظر قرار گیرد و به تمامی شئون زندگی اجتماعی تسری یابد. با ترویج فرهنگ مهارت‌آموزی و ارائه آموزش‌های اثربخش و کیفی می‌توان با معضل بزرگ بیکاری که در خانواده‌ها سایه افکنده، مبارزه کرد [۱۳]. به‌طور کلی هدف بنیادی نظام آموزش مهارتی، تربیت نیروی انسانی برای رفع نیازهای بازار کار است اما شواهد موجود حاکی از عدم تحقق کامل این هدف در برخی از کشورها به ویژه کشورهای کمتر توسعه‌یافته و در حال توسعه است [۵]. دلایل تشکیل نظام آموزش‌های مهارتی (مهارت‌آموزی) در ایران با دلایل تشکیل این نظام در سایر کشورها تفاوت چندانی ندارد. در ایران نیز نیاز صنایع به کارکنان ماهر و نیمه ماهر احساس می‌شود. پایین بودن ظرفیت دانشگاه‌ها برای پذیرش دانش‌آموزان و مهارت اندک دیپلمه‌ها در بازار کار از دیگر دلایلی هستند که باعث تشکیل این نظام در ایران شده‌اند. اما از ظواهر امر چنین برمی‌آید که این نظام در ایران، عملکرد مطلوبی نداشته و نتوانسته به اهدافی که براساس آن‌ها تشکیل شده، دست یابد. امروزه در ایران با خیل عظیمی از دانش‌آموختگان نظام آموزش مهارتی مواجه‌ایم که کارایی لازم را در بازار کار ندارند یا اکثراً موفق به یافتن شغل مرتبط با تخصص خود نشده‌اند. درواقع برون‌دادهای ظاهری این نظام حاکی از یک برون‌داد مطلوب نیست. از جمله مسائلی که جزو محدودیت‌های نظام آموزش مهارتی در بسیاری از کشورها عنوان شده، نداشتن تخصص و مهارت کافی فارغ‌التحصیلان و دانش‌آموزان این نظام است [۵]. دانشگاه فنی و حرفه‌ای برای رفع این چالش با قابلیت‌ها و جایگاه قانونی خود به ارائه آموزش مهارت‌های مورد نیاز بازار کار به کارجویان اقدام می‌نماید.

۸-۳. سؤال اصلی تحقیق

نقش دانشگاه فنی و حرفه‌ای در توسعه آموزش‌های مهارتی و اشتغال‌زایی چگونه است؟

۸-۴. اهداف کلی پژوهش

میزان انعطاف‌پذیر بودن دانشگاه فنی و حرفه‌ای در مهارت‌آموزی و ایجاد فرصت‌های شغلی متنوع با افزایش رشته‌های متناسب با نیاز جامعه و راه‌هایی که باید دانشگاه فنی و حرفه‌ای در مزیت رقابتی با سایر دانشگاه‌ها پیش بگیرد تا موفق‌تر ظاهر شود، بررسی و شناسایی می‌گردد.

۸-۵. فرضیه اصلی تحقیق

- مهارت‌آموزی در دانشگاه فنی و حرفه‌ای به چه صورت می‌باشد
- بررسی اشتغال‌زایی رشته‌های فنی و حرفه‌ای
- بررسی بازار کار و آینده شغلی رشته‌های فنی و حرفه‌ای

۸-۶. فرضیه‌های فرعی تحقیق

۱. آیا بین میزان انعطاف‌پذیری دانشگاه فنی و حرفه‌ای با مهارت‌آموزی رابطه‌ای وجود دارد؟
۲. آیا بین ایجاد فرصت‌های شغلی متنوع با افزایش رشته‌های متناسب با نیاز جامعه رابطه‌ای وجود دارد؟
۳. آیا هم‌راستا بودن آموزش‌های مهارتی با بازار کار از ضروریات است؟
۴. آیا بین افزایش تجربیات اساتید در ارائه مهارت (حتی به شیوه سنتی) با رشته‌های مختلف در دانشگاه فنی و حرفه‌ای رابطه‌ای وجود دارد؟
۵. آیا بین موفقیت دانشگاه فنی و حرفه‌ای با افزایش رشته‌های کارشناسی رابطه‌ای وجود دارد؟
۶. آیا تغییر شیوه آموزش (به‌صورت الکترونیکی) در ایجاد فرصت بیشتری برای تحصیل در این دانشگاه رابطه‌ای وجود دارد؟
۷. آیا بین رعایت توازن جنسیت با جذب دانشجو رابطه‌ای وجود دارد؟
۸. آیا بین جذب همکاری کارخانجات و صنایع بزرگ در کنار دانشگاه فنی و حرفه‌ای با مهارت‌آموزی رابطه‌ای وجود دارد؟
۹. آیا علاوه بر آموزش‌های آکادمیک آموزش سایر مهارت‌های اساسی، فردی، تفکر، شخصیت، کسب و کار و اجتماعی در دانشگاه فنی و حرفه‌ای با یافتن شغل رابطه‌ای وجود دارد؟
۱۰. آیا بین ایجاد صندوق حمایت از فارغ‌التحصیلان دانشگاه فنی و حرفه‌ای جهت کارآفرینی با یافتن شغل رابطه‌ای وجود دارد؟
۱۱. آیا بین ایجاد رشته‌های جدید و به‌روز صنعت در دانشگاه فنی و حرفه‌ای با یافتن شغل مناسب رابطه‌ای وجود دارد؟
۱۲. آیا آموزش و راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک و خویش‌فرما در دانشگاه فنی و حرفه‌ای با یافتن شغل مناسب برای دانش‌آموختگان رابطه‌ای وجود دارد؟

۸-۷. روش تحقیق

با توجه به ماهیت پژوهش و هدف آن، روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع پیمایشی است.

۸-۸. جامعه نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری در تحقیق حاضر کلیه رؤسای دانشگاه فنی و حرفه‌ای که تعداد آن حدود ۱۵۰ نفر می‌باشد که به‌منظور تعیین حجم نمونه لازم برای اجرای پژوهش پس از برآورد آماری و براساس جدول تعیین حجم نمونه معرفی شده از طریق جدول مورگان ۱۰۸ نفر نمونه باید انتخاب می‌شدند که تعداد ۱۱۰ نفر نمونه از بین کلیه رؤسا با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی متناسب با حجم انتخاب شدند.

۸-۹. ابزار جمع‌آوری داده‌های تحقیق

ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه بود. این پرسشنامه دارای ۶۲ پرسش در قالب ۵ سؤال با سیستم لیکرت طراحی شد. جهت بررسی روایی پرسشنامه‌ها در ابتدا سؤالات اساسی تهیه و تنظیم شد و در اختیار ۵ نفر از متخصصین دانشگاه فنی و حرفه‌ای که دارای سمت اجرایی و سابقه تدریس در این دانشگاه بودند، قرار گرفت. با توجه به فرضیه‌های پژوهش، سؤالات نامناسب حذف و بعضاً با اضافه کردن سؤالات و انجام اصلاحاتی، پرسشنامه مورد نظر مناسب تشخیص داده شد.

در خصوص پایایی نیز، با توجه به بررسی هم‌پنداری بین سؤالات و آلفای کرونباخ به‌دست آمده از طریق نظرات گروه پاسخ‌دهندگان نشان داده شده که ابزار اندازه‌گیری از پایایی لازم برخوردار است. سپس پرسشنامه مذکور به‌صورت پرسشنامه آنلاین تهیه و جهت پاسخ‌دهی سریع‌تر و آسان‌تر در اختیار رؤسا قرار گرفت. بیشترین داده‌ها و اطلاعات لازم جهت تجزیه و تحلیل سؤالات از طریق پرسشنامه محقق و ساخته شده، جمع‌آوری گردید.

۸-۱۰. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از جمع‌آوری داده‌ها، اطلاعات لازم و موجود در پرسشنامه، کدگذاری شده، سپس وارد نرم افزار SPSS شد. در ابتدا ضریب آلفای کرونباخ برای هر سؤال به‌دست آمد. قابل ذکر است که این پرسشنامه شامل دو بخش اصلی (سؤالات عمومی و اختصاصی) بود که توزیع گردید.

سؤالات عمومی پرسشنامه شامل ویژگی‌های فردی افراد پاسخگو بود. نتایج حاصله نشان داد که جامعه آماری ما شامل ۴۶/۶۷٪ خانم و ۵۳/۳۳٪ آقا بودند که در کل بیشترین آمار در ارتباط با سطح سواد پاسخ‌دهندگان ۷۴/۶۸٪ مربوط به مقطع کارشناسی ارشد بود و می‌توان گفت ۶۹/۲۴٪ از پاسخ‌دهندگان بالای ۱۰ سال سابقه همکاری در دانشگاه فنی و حرفه‌ای را داشتند. در بحث سؤالات تخصصی با توجه به گستردگی بحث، ۵ سؤال عمده مطرح گردید. در ذیل هر سؤال ۴ الی ۸ سؤال مرتبط با موضوع طراحی شد که در ادامه با تحلیل سؤالات به نتایج حاصله اشاره می‌شود.

در سؤال اول به بررسی اهمیت میزان انعطاف‌پذیر بودن دانشگاه فنی و حرفه‌ای در مهارت‌آموزی، طبق جدول شماره ۱ پرداخته شد که ۳۰ درصد بسیار با اهمیت، ۳۱ درصد با اهمیت، ۱۵ درصد اهمیت کم، ۱۶ درصد در حد متوسط، ۸ درصد اهمیت ندارد پاسخگو بودند. همچنین ضریب آلفای کرونباخ این سوال ۰/۹۱۸ بود که نشان‌دهنده پایایی بالای آن است.

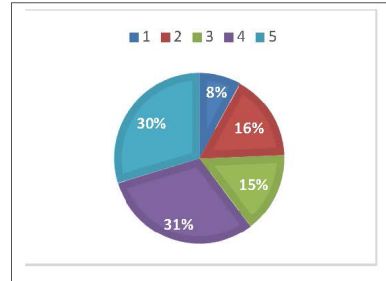
خلاصه پردازش موردی

	N	%
نمونه	5	62.5
روایی		
غیرقابل قبول	3	37.5
جمع	8	100.0

افزافه کردن فهرست حذف براساس همه متغیرها در این روش a.

آزمون قابلیت اعتماد یا پایایی

ضریب آلفای کرونباخ	N موارد
.918	8

جدول ۲. بررسی میزان اهمیت مؤلفه‌های تأثیرگذار در دانشگاه فنی و حرفه‌ای

۲. میزان اهمیت هریک از مؤلفه‌های زیر را در دانشگاه فنی و حرفه‌ای از دیدگاه خود مشخص کنید:					
عبارات	اصلاً اهمیت ندارد	در حد متوسط اهمیت دارد	اهمیت کمی دارد	با اهمیت	بسیار با اهمیت
۱-۲. میزان انعطاف‌پذیر بودن دانشگاه فنی و حرفه‌ای در مهارت‌آموزی	۲/۶۵	۰۲/۱۵	۰۱/۶۲	۴۳/۷۹	۶۲/۲۹
۲-۲. ایجاد فرصت‌های شغلی متنوع با افزایش رشته متناسب با نیاز جامعه	۵/۹۱	۲۱/۹۹	۴۱/۹۲	۷۳/۹۹	۹۲/۷۸
۳-۲. هم راستا بودن آموزش‌های مهارتی با بازارکار	۳/۵۸	۴۱/۱	۲۱/۲۸	۴۳/۲۶	۴۳/۲۶
۴-۲. افزایش تجربیات اساتید در مهارت ارائه شده در رشته‌ها	۵/۳۱	۰۱/۶۲	۴۱/۱	۴۳/۲۶	۵۳/۹
۵-۲. جذب همکاری کارخانجات و صنایع بزرگ در کنار دانشگاه فنی و حرفه‌ای جهت مهارت‌آموزی	۸/۷۹	۴۱/۱	۸/۷۹	۴۲/۶۳	۳۴/۹۵
۶-۲. رعایت توازن جنسیت در جذب دانشجو	۴۱/۷۶	۴۲	۱۲/۳۳	۶۲/۷۶	۳۱/۳۳
۷-۲. الکترونیکی کردن آموزش‌ها و ایجاد فرصت بیشتر برای تحصیل در این دانشگاه	۲۱/۲۸	۱۲/۹۷	۸۲/۱۲	۱۲/۹۷	۵۱/۸۳
۸-۲. افزایش رشته‌های کارشناسی	۹/۹	۲۱/۹۹	۱۱/۹۶	۹۲/۷۸	۶۳/۸۳

در سؤال دوم از پاسخ‌دهندگان خواسته شد میزان موافقت خود را در زمینه‌های جدول شماره ۲ اعلام نمایند که به‌طور کلی میانگین پاسخ‌دهی افراد به مجموعه سؤالات شامل ۳۶٪ کاملاً موافق، ۳۵٪ موافق، ۱۵٪ نظری نداشتند و ۴٪ کاملاً مخالف و ۱۰٪ مخالف بودند همچنین ضریب آلفای کرونباخ این سؤال ۰/۹۰۳ بود که نشان‌دهنده پایایی بالای آن است.

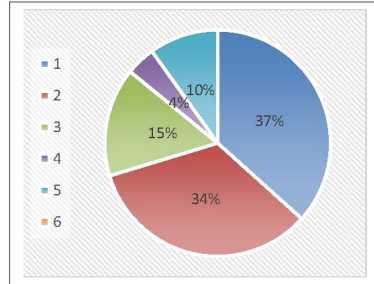
خلاصه پردازش موردی

	N	%
نمونه	5	100.0
روایی	5	100.0
غیرقابل قبول	0	.0
جمع	5	100.0

a. اضافه کردن فهرست حذف براساس همه متغیرها در این روش

آزمون قابلیت اعتماد یا پایایی

ضریب آلفای کرونباخ	N موارد
.903	10

جدول ۳. اعلام میزان موافقت جامعه آماری با موردهای مهم قابل بررسی (مهارت آموزی، اشتغال‌زایی و..)

مخالفم	کاملاً مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم	۳. میزان موافقت خود را با جملات ذیل مشخص نمایید.
۳/۸	۳/۸	۰۱/۳۱	۰۶/۵۷	۱۲/۲۵	۱-۳. میزان موفقیت دانشگاه فنی و حرفه‌ای در مهارت‌آموزی زیاد است.
۷/۹۶	۵/۳۱	۵/۳۱	۷۴/۴۴	۵۲/۴۶	۲-۳. دانشگاه فنی و حرفه‌ای نقش مؤثری در اشتغال‌زایی دارد.
۰۱/۳	۳/۹	۶/۹۴	۲۳/۷۴	۵۵/۴۸	۳-۳. با پیشرفت تکنولوژی، به‌روز رسانی آموزش در دانشگاه فنی و حرفه‌ای به‌صورت الکترونیکی از ضروریات این دانشگاه است.
۸/۷۹	۷/۹۶	۶۱/۷۶	۲۴/۱۳	۴۲/۶۳	۴-۳. حرفه‌آموزی در این دانشگاه برخلاف مدرک‌گرایی مشهود است.
۸	۱/۳۳	۶/۷۶	۵/۷۶	۳۳/۲۳	۵-۳. فعالیت‌های دانشگاه فنی و حرفه‌ای مهارت محور است.
۳۱/۱۵	۴/۵۰	۱۳/۸۰	۱۳/۸۰	۰۲/۷۲	۶-۳. نقش مؤثر دانشگاه فنی و حرفه‌ای در اقتصاد مشهود است.
۱/۵۳	۰	۴۱/۵۰	۰۲/۷۲	۴۷/۳۳	۷-۳. به‌روزرسانی روش‌های آموزشی مبتنی بر اشتغال‌زایی در دانشگاه فنی و حرفه‌ای امری ضروریست.
۸۱/۲۹	۰۱/۱۸	۵۳/۴۱	۸۱/۲۹	۶۱/۳۳	۸-۳. استانداردهای فرآیند دانشگاه متناسب با دانشگاه‌های ممتاز مهارتی جهان است.
۶/۷۶	۲/۷۶	۲/۷۶	۸۲	۹۵/۹۹	۹-۳. با پیشرفت تکنولوژی، ارتقا رشته‌های کاردانی به کارشناسی از ضروریات این دانشگاه است
۶۱/۴۴	۱/۷۳	۱۲/۲۹	۸۳/۶۳	۱۲/۲۹	۱۰-۳. رشته‌های موجود در دانشگاه فنی و حرفه‌ای پاسخگو بخش عظیمی از صنعت است.

در سؤال سوم از پاسخ دهندگان خواسته شد میزان تأثیر نقش دانشگاه فنی و حرفه‌ای را در گروه‌های درسی که شامل چهار گروه آموزشی فنی و مهندسی، هنر، علوم انسانی، کشاورزی و علوم طبیعی است با سؤالاتی طبق جدول شماره ۳ مورد بررسی قرار گیرد. و در نتیجه کلی از تحلیل‌های سؤالات فوق بدین گونه بود: فنی و مهندسی ۶۷٪، هنر ۱۹٪، علوم انسانی ۴٪، کشاورزی و علوم طبیعی ۱۰٪. میزان تأثیر دانشگاه فنی و حرفه‌ای در گروه‌های آموزشی به‌دست آمد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ این سؤال ۰/۹۸۸ بود که نشان‌دهنده پایایی بالایی، آری، است.

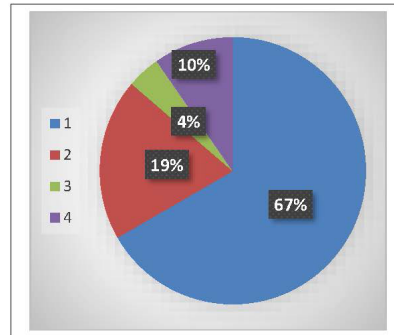
خلاصه پردازش موردی

	N	%
نمونه	4	100.0
روایی	0	.0
غیر قابل قبول	4	100.0
جمع	4	100.0

ا. اضافه کردن فهرست حذف براساس همه متغیرها در این روش

آزمون قابلیت اعتماد یا پایایی

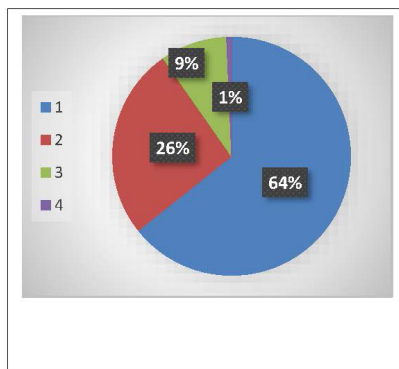
ضریب آلفای کرونباخ	موارد N
.988	6

جدول ۴. میزان تأثیر نقش دانشگاه فنی و حرفه‌ای را در گروه‌های درسی

کشاورزی و علوم طبیعی	علوم انسانی	هنر	فنی و مهندسی	۴. میزان تأثیر نقش دانشگاه فنی و حرفه‌ای را در گروه‌های درسی مشخص نمایید.
۶/۷۶	۰	۶۱	۷۷/۳۳	۱-۴- دانشگاه فنی و حرفه‌ای در کدام گروه در رفع معضل بیکاری نقش مؤثری ایفا نموده است؟
۴/۳۲	۲/۲۸	۲۲/۴۵	۰۷/۱۴	۲-۴- آیا تجربیات اساتید در دستیابی دانشگاه به اهداف مهارتی مؤثر بوده است؟
۸/۷۵	۴/۹۲	۷۱/۴۱	۰۷	۳-۴- آموزش‌ها و مهارت‌هایی که در آموزش رسمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای ارائه می‌شود در کدام گروه آموزشی برای دستیابی به شغل در بازار کار کافی است؟
۴۱/۶۸	۵/۱۴	۲۲/۷۹	۶۵/۶۷	۴-۴- دانشگاه فنی و حرفه‌ای در کدام گروه نیاز به افزایش رشته‌های کارشناسی دارد؟
۰۱/۴۱	۸/۷	۱۲/۴۷	۹۵/۲۴	۵-۴- در کدام گروه رشته‌های موجود، متناسب با نیاز جامعه است؟
۳۱/۳۴	۲/۹۹	۷۱/۹۱	۵۶/۷۶	۶-۴- در کدام گروه دانشگاه در ایجاد فرصت آموزشی با رویکرد آمایش سرزمین در مهارت‌آموزی موفق بوده است؟

در سؤال چهارم علاوه بر آموزش رسمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای، نیاز دانش‌آموختگان به کسب مهارت‌های مختلف طبق جدول شماره ۴، برای یافتن شغل مناسب مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. پاسخ‌ها ۶۴ درصد خیلی زیاد، ۲۶ درصد زیاد، ۹ درصد متوسط، ۱ درصد کم عنوان شد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ این سؤال ۰/۹۸۶ بود که نشان‌دهنده پایایی بالای آن است.

خلاصه برداشش موردی

نمونه	روایی	N	%
غیرقابل قبول	۰	۰	۰
جمع	۵	۵	۱۰۰.۰

a. اضافه کردن فهرست حذف براساس همه متغیرها در این روش

آزمون قابلیت اعتماد یا پایایی

ضریب آلفای کرونباخ	N موارد
.986	5

جدول ۵. بررسی تاثیر سایر مهارت‌ها برای یافتن شغل مناسب

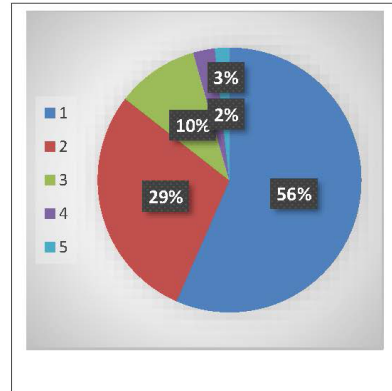
خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	۵. به نظر شما چه مهارتی علاوه بر آموزش رسمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای، برای یافتن شغل مناسب برای دانش‌آموختگان نیاز است؟
۰	۱/۳۳	۲۱	۶۲/۷۶	۰۶	۱-۵- مهارت‌های اساسی: سواد، محاسبه و استفاده از فناوری
۰	۰	۷/۹۸	۰۳/۶۲	۱۶/۵۸	۲-۵- مهارت‌های بین فردی: کار تیمی، ارتباط مؤثر، ارتباط با مشتری
۰	۰	۱۱/۴۸	۳۲/۹۸	۵۵/۷۲	۳-۵- مهارت‌های تفکر: حل مسأله، تفکر انتقادی، تفکر خلاق، استدلال، تفکر سیستمی
۰	۰	۴	۵۲/۳۳	۰۷/۷۶	۴-۵- ویژگی‌های شخصیتی: مسؤلیت پذیری، سخت‌کوشی، مدیریت
۰	۱/۳۳	۵/۳۳	۸۱/۷۶	۴۷/۷۶	۵-۵- مهارت‌های کسب و کار: کارآفرینی، نوآوری و مهارت‌های شغلی
۰	۱/۷۳	۲۱/۳۳	۸۲/۷۷	۷۵/۹۵	۶-۵- مهارت‌های اجتماعی: مهارت‌های شهروندی

در سؤال پنجم برنامه‌ریزی دانشگاه فنی و حرفه‌ای برای یافتن شغل مناسب برای دانش‌آموختگان طبق جدول ۵ موارد ذیل بررسی شد. ۵۶ درصد خیلی زیاد، ۲۹ درصد زیاد، ۱۰ درصد متوسط، ۲ درصد کم و ۱ درصد خیلی کم پاسخگو بودند همچنین ضریب آلفای کرونباخ این سؤال ۰/۹۸۸ بود که نشان‌دهنده پایایی بالای آن است.

خلاصه پردازش موردی

	N	%
نمونه	5	100.0
روایی	5	100.0
غیرقابل قبول	0	.0
جمع	5	100.0

a. اضافه کردن فهرست حذف براساس همه متغیرها در این روش.

آزمون قابلیت اعتماد یا پایایی

ضریب الفای کرونباخ	N موارد
.988	6

۶. بررسی راهکارهای دانشگاه فنی و حرفه‌ای برای یافتن شغل مناسب

خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	۶. به نظر شما دانشگاه فنی و حرفه‌ای چگونه می‌تواند برای یافتن شغل مناسب برای دانش‌آموختگان برنامه‌ریزی نماید؟
۲/۶	۰	۶۱/۸۸	۹۲/۷۸	۰۵/۵۶	۱-۶- آموزش و راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک و خویش فرما
۳/۵۹	۳/۵۹	۵۱/۹۷	۲۳/۹۸	۳۴/۲۴	۲-۶- تأسیس شرکت‌های متناسب با رشته‌های تحصیلی
۰	۱/۲۳	۱/۲۳	۱۳/۸۵	۵۶/۸۷	۳-۶- شناسایی فرصت‌های شغلی مناسب با رشته‌های فارغ‌التحصیلی
۲/۳۶	۲/۳۶	۵۱/۹۷	۷۲/۳۶	۱۵/۲۳	۴-۶- تأسیس مراکز کارایی در دانشگاه
۱/۲۳	۳/۵۹	۵/۶۲	۷۲/۳۶	۱۶/۴۸	۵-۶- ایجاد صندوق حمایت از فارغ‌التحصیلان جهت کارآفرینی
۰	۴	۵/۲۳	۴۲	۶۶/۷۶	۶-۶- ایجاد رشته‌های جدید و به‌روز مورد نیاز صنعت

۹. نتایج

رابطه‌ی آموزش عالی و بازار کار از مهم‌ترین دغدغه‌های برنامه‌ریزان، مسوولان کشور، خانواده‌ها و دانشجویان است. از نظر متولیان این دانشگاه (اساتید و رؤسای مراکز)، به‌روزرسانی روش‌های آموزشی مبتنی بر اشتغال‌زایی و مهارت اساتید در ارائه مطالب در راستای دستیابی به امر مهارت‌محوری از اهمیت بالایی برخوردار است. با توجه به این‌که فارغ‌التحصیلان این دانشگاه اکثراً در رشته‌های فنی و مهندسی ارتباط خوبی با صنعت برقرار کرده‌اند، در نتیجه افزایش رشته‌های کارشناسی و ایجاد زمینه آموزش‌های الکترونیکی می‌تواند بستر مناسبی جهت ارتقا سطح مهارت و اشتغال‌زایی دانشجویان فراهم نماید. از طرفی با توجه به بحث آمایش سرزمین در ایجاد فرصت‌های شغلی می‌توان نتیجه گرفت که آمایش سرزمین و فارغ‌التحصیلان و فرصت‌های شغلی دارای روابطی متقابل می‌باشند که با تحلیل آمایش سرزمینی و افزودن رشته محل‌های جدید و رشته‌های جدید در سطح دانشگاه‌های فنی و حرفه‌ای می‌توان به هدف اصلی این دانشگاه یعنی اشتغال‌زایی و مهارت‌محوری دست یافت.

با توجه به موارد مطرح شده در فرضیه‌های اصلی و فرعی این پژوهش، میزان انعطاف‌پذیری این دانشگاه با مهارت‌آموزی رابطه‌ای مستقیم دارد. از این رو دانشگاه فنی و حرفه‌ای با توجه به معضل بیکاری و گرایش

دانش‌آموزان به رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش با افزایش رشته‌های متناسب با نیاز جامعه که باعث افزایش فرصت‌های شغلی متنوع برای فارغ‌التحصیلان می‌شود، می‌تواند در عرصه رقابتی بین دانشگاه‌ها گوی سبقت را برآید.

هم‌راستا بودن آموزش‌های مهارتی با بازار کار خود نیز عاملی جهت جذب دانش‌آموزان به این دانشگاه می‌باشد. حضور اساتید باتجربه حتی به شیوه سنتی در ارائه مهارت‌های مختلف نیز در این دانشگاه دارای اهمیت بسیار است. باید از حضور این اساتید به نحو مطلوب استفاده شود.

۱۰. پیشنهادها

پیشنهاد می‌شود جهت عدم کاهش دانشجویان مخصوصاً در رشته‌های مهارتی خاص مانند قلم‌زنی رشته‌های کارشناسی برنامه‌ریزی شود زیرا به علت عدم وجود رشته‌های کارشناسی، دانشجویان فارغ‌التحصیل در مقطع کاردانی، از ادامه تحصیل و حتی حضور در این رشته‌های خاص امتناع می‌نمایند و یا به سمت سایر رشته‌ها در دانشگاه‌های دیگر سوق جذب می‌شوند. بنابراین ارتقاء رشته‌های کاردانی به کارشناسی از ضروریات این دانشگاه است. پیشنهاد می‌شود با رعایت توازن جنسیت در جذب دانشجو متناسب با آمایش سرزمین فرصت‌های شغلی برای فارغ‌التحصیلان در محل زندگی خودشان فراهم شود.

برنامه‌ریزی جهت جذب همکاری کارخانجات و صنایع بزرگ در مهارت‌آموزی دانشجویان بسیار با اهمیت است زیرا دانشجویان در حین تحصیل به‌صورت عملی می‌توانند مطالبی را که به‌شکل آکادمیک آموخته‌اند را در محیط واقعی تجربه نموده و بر مهارت آن‌ها نیز افزوده شود.

دانشگاه فنی و حرفه‌ای در مهارت‌آموزی آکادمیک تاکنون موفق ظاهر شده و با توجه به نقش مؤثر این دانشگاه در اشتغال‌زایی و جذب فراوان فارغ‌التحصیلان در بازار کار این دانشگاه با پیشرفت تکنولوژی و با به‌روزرسانی آموزش حتی به‌صورت الکترونیکی می‌تواند به خارج مرزها نفوذ نماید.

پیشنهاد می‌شود این دانشگاه مهارت‌آموزی رشته‌های خود را متناسب با دانشگاه‌های ممتاز جهانی استاندارد نماید.

با توجه به تحقیق انجام شده، این دانشگاه در رشته‌های فنی و مهندسی در زمینه جذب فارغ‌التحصیلان در بازار کار موفق بوده است. از این رو باید با برنامه‌ریزی و افزایش رشته‌های کارشناسی جهت موفقیت در سایر گروه‌ها نیز تلاش نماید. و علاوه بر آموزش‌های رسمی و آکادمیک، مهارت‌های اساسی، بین‌فردی، کسب و کار و اجتماعی، مهارت تفکر و ویژگی‌های شخصیتی را نیز در برنامه‌های خود بگنجانند. آموزش و راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک و خویش‌فرما، تأسیس مراکز کارایی، ایجاد صندوق حمایت از فارغ‌التحصیلان جهت کارآفرینی، تأسیس شرکت‌هایی متناسب با نیاز جامعه می‌تواند نقش مؤثری در موفقیت و اشتغال‌زایی فارغ‌التحصیلان این دانشگاه ایفا نماید.

قابل ذکر است با توجه به پیشینه تحقیق، این دانشگاه در اشتغال‌زایی نقش مؤثر و خوبی داشته است اما در این تحقیق و برای موفقیت بیشتر این دانشگاه باید برنامه‌ریزی اساسی انجام شود. در نهایت با عنایت به یافته‌های این پژوهش به مدیران و برنامه‌ریزان آموزش، تأکید بر روی آموزش مهارت‌های کسب و کار، کارآفرینی نوآوری

و مهارت‌های شغلی و مهارت‌های سخت‌کوشی و مدیریت و برنامه‌ریزی جهت آموزش و راه‌اندازی‌های کسب و کارهای کوچک و خویش‌فرما، شناسایی فرصت‌های شغلی مناسب با رشته‌های فارغ‌التحصیلی مرتبط و اشتغال و ایجاد رشته‌های جدید و در مورد نیاز صنعت همراه با به‌روزرسانی آموزش‌ها در کشور توصیه می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Schultz
2. Dennison
3. Becker
4. Mynsr

منابع

۱. آشنایی نمایندگان با واژگان پایه در نظام آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای (۱۳۹۱)
۲. جعفری‌هرندی، رضا (۱۳۹۴)، بررسی میزان کارایی بیرونی دانشگاه فنی و حرفه‌ای طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰.
۳. حسینی، محمد (۱۳۹۱)، نقش آموزش در توسعه اقتصادی، فصلنامه علمی-پژوهشی تدبیر، شماره ۲۳، صص ۸۰-۱۰۴.
۴. حسینی، محمد (۱۳۹۱)، نقش آموزش در توسعه اقتصادی، فصلنامه علمی-پژوهشی تدبیر، شماره ۲۳، صص ۸۰-۱۰۴.
۵. خلیفه، قدرت‌اله؛ مثنوی، امیر (۱۳۹۲)، استفاده از شبیه‌سازی در نظام مهارت‌آموزی، مجموعه مقالات آسیب‌شناسی نظام آموزش سنتی و حرکت به‌سوی نظام جامع مهارت‌آموزی. اهواز، انتشارات مه‌زیار.
۶. دشتی، محمد (۱۳۹۱)، چارچوب نظری زوایا و بایسته‌های آن، فصلنامه تاریخ در آینه پژوهش، شماره ۲۵.
۷. راهنمای نحوه تدوین استاندارد آموزش مهارت‌محور. (۱۳۸۹).
۸. زفرقندی، مرتضی (۱۳۹۰)، مفهوم آموزش و انواع روش‌های آموختن، فصلنامه رشد آموزش فنی و حرفه‌ای، دوره هفتم، شماره ۲.
۹. صالحی‌عمران، ابراهیم (۱۳۹۱)، بررسی زمینه‌ها و عوامل مؤثر بر ادامه تحصیل در دانشگاه‌های فنی و حرفه‌ای.
۱۰. مهرگان، نادر، سپهیان‌قره‌بابا، اصغر و لرستانی، الهام (۱۳۹۱)، تاثیر آموزش علم و فناوری بر رشد اقتصادی در ایران، فصلنامه علمی-پژوهشی، پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی، سال دوم، شماره ششم.
۱۱. مولایی، شبنم (۱۳۹۰)، بررسی تاثیر آموزش بر افزایش فروش، مجله تدبیر، شماره ۱، صص ۳۵.
۱۲. مهدی، رضا (۱۳۹۳)، جایگاه مهارت آموزش در دانشگاه‌های نسل سوم.
۱۳. نادى‌زاده، زهرا (۱۳۹۲)، مطالعه تطبیقی نظام آموزش‌های مهارتی در کشورهای در حال توسعه «با تأکید بر کشورهای آسیایی خصوصاً چین و مالزی».
۱۴. وثوقی، عبدالله و جوکار، علی (۱۳۹۱)، نقش آموزش سازمانی و توانمندسازی نیروی انسانی در افزایش بهره‌وری و تولید ملی، فصلنامه علمی-پژوهشی تدبیر، شماره ۱۸، صص ۸۳-۱۱۹.
۱۵. یوسف‌زاده، منصور (۱۳۹۲)، اثربخشی آموزش‌های مهارتی در توسعه اقتصادی کشور، مجموعه مقالات آسیب‌شناسی نظام آموزش سنتی و حرکت به سوی نظام جامع مهارت‌آموزی، اهواز، انتشارات مه‌زیار.

16. Akguç, M. & Lindal, N. (2011), The effects of differer stages of education on income across countries, Working paper, Toulouse School of Economics (TSE).

17. Azmanirah, R.; Nurfirdawati, M.; Marina, I. & Jamil, A. (2014), Assesment practices for competency based education and traning in vocational college, Malaysia, Procardia - Social and Behavioral Sciences, Vol.112, 1070 – 1076, Available online at www.

sciencedirect.com

18. Ibrahim, R. & Brent, S. (2010), The relation between vocational education and employment in less developed countries , University of Jordan, Amman, Jordan.

19. Liper. M.; Koo kang, J.; Lin liu, W. & Seng, K. (2010), The impact of learning economic and development, Journal of Accounting and Economics, No. 50, pp. 74- 92.

20. Mehralizadeh, Y.; Hkoda Panah, M. & Marashi, S.M. (2012), Instrument of development skills of Khuzestan province in during of the fifth economic, Social and Cultural of Islamic Republic Plan of Iran (in Persian).